

Danmarks Fremtid gavnlig Betydning, at de Familier, der baade ved Navn, Tradition og Formue høre til Landets anseeligste, ere repræsenterede baade i Rigsdagen og i Regjeringen. Netop de Tider, da Landets Jorddrotter sadde i Regjeringen, have været saa betydende og saa bekjendte og helbige Vendepunkter i Danmarks ydre og indre Forhold, at jeg neppe behøver at nævne Exemplerne.

Af det Foregaaende vil det forståes, at jeg ikke har kunnet deeltage i at stille Vædringsforslag til Lovforslaget.

Det specielle Indhold af Forslaget fritager jeg mig for at drøfte, da dets Behandling i nærværende Valgperiode maa ansees opgiven.

Naar ikke Grundloven udtrykkelig paabød Lehn, Stamhus og Fideicommissgodfers Overgang til fri Jordeiendom, vilde Medundertegnede, Scavenius, neppe nogensinde komme til at stemme for en Lov, der sigtede hertil. Selv imidlertid, som Forholdet nu er, at et Paabud virkelig findes (Gr. § 93), kan jeg ikke ubetinget føle mig forpligtet til at bidrage til at fremme denne Sag, endnu mindre naturligtvis til at støtte det forelagte Lovudkast. Jeg er enig med et andet æret Mindretal i, at, for at Grundlovens Løsteparagrapher skulde ventes opfyldte paa en heldbringende Maade, maa Regjeringen tage Sagen i sin Haand. Kun Regjeringen kan undersøge alle herhen hørende Forhold saa omfattende og indgaaende, som nødvendigt er, og kun Regjeringen kan have nogen Udfigt til at bringe en Lov af en saa indgribende Betydning som den foreliggende til en lykkelig Ende. Hvis der nu imidlertid var nogen paatrængende Grund, der kunde fordre just denne Grundlovsbestemmelse opfyldt, kunde der jo vel være Anlæg til at benytte det private Initiativ, naar det syntes, at Regjeringen vilde lade Sagen ligge; men det indsees ikke, hvort det Paatrængende skulde være at søge. Fleertallet påstaaer ganske vist, at det fideicommissariske Baands Stadelighed i nationaloeconomisk Henseende er almindeligt anerkjendt; men overfor denne Paastand turde det være tilstrækkeligt at stille den modsatte,

at dette paa ingen Maade er almindeligt anerkjendt, tværtimod har Erfaringen noksom godtgjort, at Hovedgaardsjorderne i enhver Henseende drives ligesaa godt paa Lehn og Stamhuse som paa frie Godser, at det Samme er Tilfældet med Skovdriften, og at det endog, hvad Fæstegodsset angaaer, synes at have vist sig, at gennemsnitlig taget Fæstebøndernes Tilstand paa de bundne Godser er bedre end paa de frie. Hertil kommer, at Gjennemførelsen af de nationaloeconomiske Principer er et Middel og ikke et Maaal, i mange Tilfælde et virksomt og kraftigt Middel til at fremme en lykkelig Samsundstilstand, men denne er Maalet. Nu er det min Overbeviisning, at selv reent oeconomisk taget vil det have sine store Fordele, at Jordeiendommene blive i samme Familiers Besiddelse, fremfor hyppig at være Gjenstand for Kjøb og Salg. Hvad i saa Henseende er anført af et andet æret Mindretal (Alberti), kan jeg i Gæt og Alt tiltræde. Deræfter vil det i ethvert Samsund, og meest i det demokratiske Samsund, ja allermeest i et lille demokratisk Samsund som vort, der ikke vil kunne taale store Rystelser uden at bryde Karret itu, være nødvendigt, at et kraftigt konservativt Element opretholdes. Og hvor skulde et saadant være at søge i et agerdyrkende Land som vort uden i Landbostanden? Vel vilde det kun hjælpe Lidet, om kun den store Jordebefidder og ikke hele Landbostanden gjennemgaaende var konservativt findet; men de store Besiddere, og da først og fremmest Lehn- og Stamhuslægterne som de meest stabile, afgive dog faste naturlige Støtte- og Sammentnytningspunkter, som det ikke vilde være klogt uden videre at kaste bort.

Jeg kan da ikke Andet end tiltræde Lovforslagets Forkastelse; men dog har jeg tvøvet det hensigtsmæssigt allerede paa Sagens nærværende Standpunkt at deeltage i (altsaa subsidiairt) at stille Vædringsforslag for allerede nu at gjøre det klart, hvad der maa fordras i konservativ Retning, hvis man vil løse det nu bestaaende fideicommissariske Baand paa visse Jordeiendomme (see Vædringsforslaget til § 9).

Den Maade, hvorpaa Lovforslaget har løst sin egentlige Opgave, tiltaler mig ikke.